

Гвара Медіа > Тексти > Проблеми >

Харків після перейменувань: підсумки деколонізації та суспільний резонанс

Даша Лобанок - 01 Серпня 2024 | 11:22

26 липня начальник Харківської обласної військової адміністрації Олег Синегубов підписав розпорядження про перейменування 51 топоніму в Харкові. Зміна п'яти назв викликала суперечки у суспільстві. Гвара Медіа розбиралася в ситуації.

27 липня в Україні сплив останній термін відведений Законом «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні й деколонізацію топонімії» на перейменування вулиць та інших об'єктів топоніміки. На це відвели дев'ять місяців. Серед яких, шість місяців над цим працювала Харківська міська рада, та ще три – обласна військова адміністрація.

Харківська міська рада перейменувала 510 топонімів у місті.

Про процес перейменування вулиць та інших топонімів Харкова

У пресцентрі «Накипіло» відбулася розмова з представниками Харківської топонімічної групи Дмитром Булахом та Іриною Багалій, а також очільницею харківського відділення Українського інституту національної пам'яті Марією Тахтауловою. Зустріч стосувалася проблем, з якими вони стикнулися під час процесу перейменувань.

Дмитро Булах та Ірина Багалій на конференції стосовно перейменувань вулиць /
Фото: Даша Лобанок для Гвара Медіа

Ірина Багалій переконана, що робота з Харківською обласною військовою адміністрацією була більш вдалою, попри те, що серед 48 перейменувань

представників громадськості. Тому на цьому етапі обговорення були більш відкриті. Під час роботи з міською радою все було доволі кулуарно. Тоді, попри наші звернення, робочу групу так і не створили», — зазначила вона.

Водночас Дмитро Булах вважає, що процес із перейменуванням буде рухатися далі та завершиться лише через кілька місяців. Оскільки ще необхідно пропрацювати нові назви в рамках гармонізації, виправлення стилістичних помилок та русизмів.

На його думку, було не так багато топонімів, які підпадали перейменуванню в Харкові.

«Робоча група намагалася пропонувати хороші варіанти, однак у нас досі залишаються проблеми з проспектом Гагаріна, колишньою вулицею Героїв праці, станцією метро Завод імені Малишева, яка тепер Заводська, нереалізований провулок Міська Барбари тощо. До таких вулиць є багато питань. Я сподіваюся, що ми всі разом, як харків'яни, пропрацюємо і приведемо їх до більш адекватного стану, — прокоментував Булах.

Нагадаємо, робоча група з деколонізації при Харківській ОВА провела дев'ять засідань, на яких обговорювали всі пропозиції. Ті, які набрали найбільшу кількість голосів — були включені до розпорядження, яке можна переглянути за посиланням.

Серед затверджених змін було перейменовано три станції метрополітену:

- «Героїв Праці» — на «Салтівську»;
- «Завод імені Малишева» — на «Заводську»;
- «Проспект Гагаріна» — на «Леваду».

Також у Харкові з'явилися вулиці: 92-ї бригади (Сергія Грицевця); Майка Йогансена (Лермонтовська); Михайля Семенка (Чайковська); Ігоря Малицького (Нікітіна); Алли Горської (Яблочкіна); Олександра Олеся (Сергія Єсеніна); Сергія Параджанова (Шолохова); Бригади «Хартія» (Маршала Рибалка).

та лідерів думок. Про недоречність деяких назв висловилися: Оксана Забужко, Вахтанг Кіпіані, Іванна Скиба-Якубова, Євген Глібовицький, Дмитро Булах.

Про це також написала Марія Тахтаулова:

«Не знайшли підтримки імена Симона Петлюри, якого робоча група пропонувала на вулицю Тархова, Василя Мисика (пропонували на його рідну вулицю Єсеніна), Левка Лук'яненко на проспект Гагаріна. Не знайшло підтримки увічнення пам'яті Сергія Янголенка, Олександра Клушина, Євгена Коновальця... Замість присвоєння імені Міська Барбари провулок Кантемира вирішили перейменувати на ніякий "Привітний"».

Вона додала — проти зазначених перейменувань виступив заступник харківського міського голови Олександр Новак.

Журналісти Гвара Медіа намагалися зв'язатися з Олександром Новаком, однак не отримали відповідь.

Також проєкт «Деколонізація.Україна» зазначив, що не були названі вулиці на честь Дані Дідіка, Олега Челнова, Романа Шухевича та Євгена Коновальця. За їхніми твердженнями, Марія Тахтаулова не підтримала ці пропозиції.

«Я утрималась від підтримки, але я не голосувала проти. Вважаю, що ці топоніми мають бути увічнені на топонімічній мапі Харкова, але, можливо, в інших локаціях, а не там, де пропонував проєкт "Деколонізація.Україна". Зокрема, це стосується перейменування вулиці на честь Романа Шухевича у віддаленому районі, який зовсім не відповідає масштабу його особистості», — зазначила Марія Тахтаулова в коментарі журналістці Гвара Медіа.

На станції «Ярослава Мудрого» в харківському метро встановлюють нові літери з новою назвою / Фото: t.me/kh_metro

Які перейменування пропонують активісти та робоча група:

- Проспект Гагаріна — на Зміївський, замість Аерокосмічного.
- Провулок Кантемира — на провулок Міська Барбари, замість Привітний.
- Вулиця Єсеніна — на вулицю Василя Мисика, замість Олександра Олеся.
- Вулицю Героїв Праці — на вулицю Симона Петлюри, замість Нескорених.
- Станція метро Героїв Праці — на Танковий завод, замість Заводська.

Також 11 липня активісти проекту «Деколонізація. Україна» звернулися до ХОВА з пропозицією перейменувати п'ять станцій метро в Харкові: Академіка Павлова — на Василя Стуса, Героїв Праці — на Салтівську, Завод імені Малишева — на Танковий завод, Проспект Гагаріна — на Леваду, а 23 серпня — на Павлове Поле.

За словами співзасновника проекту Вадима Позднякова, переважна кількість запропонованих назв обґрунтовуються місцевістю, де розташована та чи інша станція.

осмислення. немає людей, які б мали компетенції у сфері топоніміки.

«Через це в нас з'являються вулиці, які не мають жодного пояснення, — сказав Дмитро. — Тому зараз необхідно виправляти помилки: русизми, дублювання, орфографію — усе, що викликає плутанину та недоречності».

Деколонізація топонімії: що буде далі

Робоча група вже відправила спільний лист до Харківської ОВА щодо перегляду деяких назв. Проте Булах зазначив, що відповідно до закону «Про деколонізацію», коли процес перейменування повністю завершиться, то за загальною процедурою органи місцевого самоврядування можуть продовжити перейменовувати предмети топоніміки. Тобто спільно з міською радою можна буде виправити дубляжі та помилки. Проте, за його словами, чи буде співпрацювати місцева влада — питання відкрите.

Ірина Багалій також додала, що варто змінити склад міської топонімічної комісії, оскільки туди досі входять люди, які фактично не займають своїх посад.

Больові точки перейменувань у Харкові

У робочій групі розповіли, що під час перейменування топонімів у Харкові зіштовхнулись з великою кількістю дрібних вулиць у приватному секторі. Вони отримали назви «Успішний», «Радісний», «Посольський». Унаслідок цього місцеві жителі почали скаржитися через такі назви й почали розповідати, про особливості їх місцевості та пропонували більш влучні назви.

Ірина Багалій вважає, що це були б дуже чудові та влучні перейменування, адже вони унікальні та суто харківські.

«Дуже хотілося б, щоб місцеві топоніми не зникли. Ми сподіваємося, що коли буде перегляд дублювання вулиць, ми зможемо поставити оригінальні назви, які були б локальні та дуже класні», — прокоментувала Багалій.

— назвали лише три — на честь Алли Горської, Віри Холодної та Олени Якуби.

За словами пані Ірини, робоча група пропонувала багато пропозицій, але більшість відкинули. Вона зазначила, що мер Харкова Ігор Терехов та його перший заступник Олександр Новак вказали, що в місті має бути не більше 10% нових жіночих назв.

Нагадаємо, що станом на березень 2024 року в Харкові серед 1460 вулиць та бульварів на честь жінок названо 16. До початку повномасштабного вторгнення по всій Україні нараховувалося 6% іменних найменувань на честь жінки.

У Харкові проходить акція щодо перейменування вулиць на честь жінок / Фото:

Дар'я Лобанок для Гвара Медіа

Що відомо про Закон про деколонізацію

Повна назва закону «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні й деколонізацію топонімії». Він набув

інтересів, національної безпеки, забезпечення прав, свобод та законних інтересів громадян України, суспільства та держави» й виконання приписів статті 11 Конституції України, яка зобов'язує державу сприяти консолідації та розвитку української нації, її історичної свідомості, традицій і культури.

Відповідно до Закону, органи місцевого самоврядування, державні (зокрема й військові) адміністрації мають демонтувати всі пам'ятники та інші символи російської імперської політики й перейменувати вулиці та інші об'єкти, назви яких порушують закон.

У Законі також чітко зазначені дедлайни щодо перейменування топонімів:

- З 27 липня 2023 року по 27 січня 2024 року — рішення про перейменування ухвалюють органи місцевого самоврядування населених пунктів (сільські, селищні, міські ради або військово-цивільні адміністрації).
- Якщо на цьому етапі рішення не ухвалено, то з 27 січня по 27 квітня 2024 року повноваження переходять до сільських, селищних, міських голів або осіб, які здійснюють їхні повноваження.
- З 27 квітня по 27 липня 2024 роки рішення ухвалюють Голови обласних державних адміністрацій та особи, які здійснюють їхні повноваження.

Дивіться також

- Журналісти Гвара Медіа вирішили запитати харків'ян, як вони ставляться до нововведень. Що думають місцеві жителі — дивіться в нашому [матеріалі](#).

